

Nieuwe aandacht voor de Nieuw-Zeelandse zeepok

Adriaan Gmelig Meyling, Stichting ANEMOON

De Nieuw-Zeelandse zeepok (*Austrominius modestus*) behoort tot de cirripedia (rankpotigen), een aparte groep binnen de kreeftachtigen (Crustacea). Als volwassen dieren leven Nieuw-Zeelandse zeepokken vastgehecht aan hard substraat, maar ook op krabben en grote wieren.

De dieren hebben een vulkaanvormig 'huisje' met een doorsnede tot circa 10 mm en een hoogte van 5 mm. De wanden bestaan uit vier kalkplaten, elk met één diepe plooi. De diepe plooien geven jonge (vrijstaande) exemplaren van bovenaf gezien doorgaans een regelmatige stervorm met afgeronde punten. Oude dieren hebben een minder regelmatige vorm. Bij jonge dieren zijn de wanden bijna doorschijnend wit met vrijwel gladde zijkanten. Oude exemplaren zijn grijswit, soms bijna bruinachtig, met op de zijplaten verticale dwarsribbels. Aan de bovenkant bevindt zich de ruitvormige opening. Deze kan worden afgesloten door vier sluitplaatjes. Als je de pok van het substraat verwijdert, is te zien dat de basis - de bodemplaat waarmee ze vastgehecht zitten - vliesvormig is. Dit in tegenstelling tot enkele andere soorten zeepokken waarbij de bodemplaat verkalkt is.

Voedsel en voortplanting

Het dier zelf zit binnenin het 'huisje' en lijkt maar weinig op de bekende kreeftachtigen. De dieren hebben kromme veervormige vangarmen (cirri of rankpoten) die via de opening naar buiten kunnen worden gebracht. Hiermee vangen ze plankton uit het water. Nieuw-Zeelandse zeepokken zijn tweeslachtig, maar kunnen toch paren met naburige exemplaren. Ze doen dit met behulp van een zeer lange penis. Na enkele gedaanteverwisselingen, waarbij de eerste stadia nog in het ouderdier verblijven, worden de volgende stadia als vrijzwemmend plankton meegevoerd met het zeewater. Vervolgens settelen deze vrijzwemmende larven zich op hard substraat, om uit te groeien tot de voor ons herkenbare zeepokken.

Verspreiding

De Nieuw-Zeelandse zeepok is rond 1940 voor het eerst waargenomen bij Southampton (Groot-Britannië). Van daaruit heeft de soort zich over West-Europa verspreid. Waarschijnlijk zijn er dieren vanuit Australië of Nieuw-Zeeland meegekomen op de romp van schepen die naar Europese zeeën voeren. De soort is bijvoorbeeld aangetroffen op de huid van een schip dat vanuit Australië door het Panamakanaal voer. De verdere verspreiding binnen Europa zou eveneens via scheepsrompen, maar ook via de planktonische larven hebben plaatsgevonden.

Nieuw-Zeelandse zeepok (*Austrominius modestus* (Darwin, 1854)). (Foto: A.W. Gmelig Meyling, Collectie Natuurhistorisch Museum Rotterdam)

Nieuw-Zeelandse zeepok. (Foto: David Tempelman)

De eerste Nederlandse melding stamt uit 1946. Hierna verliep de verspreiding in het Nederlandse kustgebied zeer snel. Al in 1951 had deze exoot nagenoeg onze gehele kustlijn bevolkt. Hier is sindsdien geen verandering in gekomen. Het is momenteel verreweg de meest algemene zeepok, voorkomend in allerlei habitattypen vanaf 3 meter beneden de laagwaterlijn tot hoog in het intergetijdengebied, maar ook in brakke wateren.

Impact

De mate van invasiviteit van de Nieuw-Zeelandse zeepok is hoog. De dieren leven in een wijde range aan habitats. Nakomelingen worden het hele jaar door geboren en elke twee weken in het water vrijgelaten. De soort verdraagt lagere zoutgehalten en hogere temperaturen dan inheemse zeepokken, uitgezonderd de eveneens ingevoerde brakwaterpok (*Amphibalanus improvisus*), die voor het eerst is gemeld in 1827 uit de voormalige Zuiderzee. De Nieuw-Zeelandse zeepok is een concurrent op het gebied van ruimte en voedsel voor de inheemse gewone zeepok (*Semibalanus balanoides*) en in het sublitoraal voor de gekartelde zeepok (*Balanus crenatus*).

Van de Nieuw-Zeelandse zeepok heeft lang het beeld bestaan dat deze al jaren onverminderd landelijk talrijk en algemeen is gebleven. Er zijn geen grondige onderzoeken die dat beeld kwantitatief kunnen bevestigen. Maar wel zijn er recente aanwijzingen dat de soort, mogelijk alleen lokaal, toch (wat) aan het afnemen is. Voor Stichting ANEMOON is dit een reden om de huidige verspreiding en de abundantie van deze soort en andere zeepoksoorten beter in beeld te brengen, om dit onderzoek later te kunnen herhalen en kwantitatief een trend vast te kunnen stellen. We roepen daarom iedereen op om mee te doen aan het Zeepokken-project. Kijk voor deelname en het doorgeven van waarnemingen op www.anemoon.org/zeepokkenproject

Rectificatie rugstreep-steurgarnaal (Kijk op Exoten nummer 26)

In Kijk op Exoten nummer 26 van januari 2019 staat in het artikel over de rugstreep-steurgarnaal op pagina 3 onder het kopje Impact “Ze zijn binnen een jaar geslachtsrijp, bij afmetingen van 20 cm of meer”. Dat moet zijn: “Ze zijn binnen een jaar geslachtsrijp, bij afmetingen van 20 mm of meer”.